

Mi az a HPV?

A HPV a humán papillomavírus nevének rövidítése. Több mint száz típusa van, és ismereteink szerint ezek közül legalább 13 okozhat méhnyakrákot, a térítésmentesen biztosított vakcina ezek közül a 7 leggyakoribb típust tartalmazza.

Az iskolai kampányoltás során a 2018/2019-es tanévben a Gardasil 9 oltóanyagot igényelhetik a szülők a 7. évfolyamba járó leányaik számára. Ez a jelenleg elérhető legtöbb HPV-típust tartalmazó oltóanyag, mely összesen kilenc (a 6, 11, 16, 18, 31, 33, 45, 52, 58-as) HPV típus ellen alakít ki védettséget. A vakcinában található kilenc HPV típusok közül hét (16, 18, 31, 33, 45, 52, 58-as) méhnyakrákot okozhat. Epidemiológiai vizsgálatok alapján a Gardasil 9 oltóanyag várhatóan védelmet nyújt azon HPV-típusok ellen, amelyek körülbelül a méhnyakrák esetek 90%-át okozzák.

Az oltóanyagban található további két HPV-típus (6-os és 11-es) a nemi szemölcsök kialakulásáért felelős, így a védőoltással megelőzhető a HPV okozta nemi szemölcsök kb. 90%-a.

Mi a méhnyakrák?

A méh a születendő gyermek fejlődésére szolgáló szerv. A méhnyak a méh alsó, keskeny része, ami a méh üregét köti össze a hüvellyel. A méhnyak rosszindulatú daganata a méhnyakrák. Ezt a daganatot a human papillomavírus okozza. A méhnyak hámján képződő daganatsejtek szétterjedhetnek a szervezet más részeire is.

A méhnyakrák védőoltással és szűréssel megelőzhető.

Mennyire gyakori a méhnyakrák?

Hazánkban 2009 és 2015 között évente átlagosan kb. 1073 új méhnyakrákot diagnosztizáltak. A betegség – ha időben felfedezik – gyógyítható, mégis 2009 és 2015 között Magyarországon évente átlagosan 416 nő halt meg méhnyakrák következtében.

Gyógyítható-e a méhnyakrák?

A méhnyak esetleges elváltozásainak korai felismerését szolgálja a rendszeresen elvégzett méhnyakszűrés. A kóros elváltozás korai felismerését követően időben meg lehet kezdeni a kezelést, megelőzve ezzel a rosszindulatú daganat, az életet veszélyeztető állapot kialakulását.

Ki kaphatja el a humán papillomavírust, hogyan terjed?

A HPV-fertőzés nagyon elterjedt: élete során az emberek 50-80 százaléka átesik valamilyen HPV-fertőzésen – és a legtöbbször nem is tud róla. A HPV-fertőzés átvihető szexuális előjáték (bőr-bőr kontaktus, petting), valamint hüvelyi, anális és orális aktus során. Nagyobb kockázatnak vannak kitéve azok, akik védekezés nélkül létesítenek szexuális kapcsolatot, illetve akik gyakrabban cserélgetik a partnereiket.

Mik a HPV-fertőzés tünetei? Meg lehet-e gyógyulni a HPV-fertőzésből?

A HPV-fertőzés általában tünetmentes, átmeneti jellegű, és az esetek legnagyobb részében egyáltalán nem okoz megbetegedést. A vírus legtöbbször 1-2 év alatt magától eltűnik a szervezetből. A nők igen nagy százaléka esik át HPV-fertőzésen, de többségüknél mégsem alakul ki kóros elváltozás, illetve méhnyakrák.

Ugyanakkor az erősen rákkeltő HPV-típussal történő fertőződés esetében átlagosan minden 10 ember közül egynél hosszú éveken keresztül észrevétlenül fennmarad a HPV-fertőzés a szervezetben – ez pedig magas kockázatot jelent a méhnyakrák kialakulása szempontjából. Fontos tudni, hogy a HPV vírusra a fertőződés után nem emlékszik az immunrendszer, így ugyanazt a HPV típust többször is el lehet kapni, akár ugyanattól a partnertől is.

Hogyan okoz a HPV daganatot?

A vírus bejut a méhnyak felszíni sejtrétegébe, ahol ritkán akár évekig is megmaradhat anélkül, hogy bármilyen problémát okozna. Ezt követően azonban előfordulhat, hogy különösebb közvetlen kiváltó ok nélkül elkezd a sejtekben kóros átalakulásokat előidézni. Ezt nevezzük rákmegelőző állapotnak. A méhnyakszűrés nemcsak a daganatot, hanem a rákmegelőző állapotot is fel tudja ismerni. Ha ez időben megtörténik, akkor az elváltozást sikeresen lehet gyógyítani. Ha ez elmarad, akkor a kóros elváltozásból rosszindulatú daganat alakulhat ki, ami súlyos betegséghez és halálhoz vezethet. A rákmegelőző állapotból a rosszindulatú daganat kialakulásáig akár 5-10 év is eltelhet, amely idő alatt a kóros elváltozás még időben felfedezhető.

Milyen hatást fejt ki a HPV elleni vakcina?

Az oltás hatására az immunrendszer képes lesz arra, hogy a valódi vírus megjelenése esetén gyorsabban termeljen ellenanyagot ellene, ezáltal a szervezetünk képes lesz kivédeni a fertőzést. A HPV elleni védőoltás tehát képes megelőzni a fertőzést a vírus azon típusai esetében, amelyek megtalálhatók a vakcinában. A HPV oltóanyagok a méhnyakrák elsődleges megelőzésére szolgálnak: a meglévő HPV-fertőzést, vagy a HPV-fertőzéssel összefüggő kóros állapotokat megszüntetni, meggyógyítani nem képesek.

A jelenleg elérhető két vakcina* főbb jellemzői/rövid leírása:

I. A Cervarix: a HPV 2 típusának (16-os, és 18-as) tisztított fehérjéit tartalmazza. Az oltás egyes daganatkeltő Humán papillomavírus (HPV) típusok által okozott premalignus cervixet, vulvát, vaginát és anust érintő elváltozások, valamint a cervix és anális daganatok megelőzésére szolgál.

II. Gardasil 9: a HPV 9 típusának (6-os, 11-es, 16-os, 18-as, 31-es, 33-as, 45-ös, 52-es és 58-as) tisztított fehérjéit tartalmazó oltóanyag. Az oltás javasolt a vakcinában megtalálható HPV típusok által okozott, a cervixet, a vulvát, a vaginát és az anust érintő premalignus léziók és rosszindulatú daganatok, továbbá nemi szemölcsök (Condyloma acuminatum) megelőzésére.

Mindkét HPV elleni oltóanyag rekombináns technológiával készült, tisztított struktúrfehérjék felhasználásával, melyek HPV típus specifikus, üres vírus-szerű partikulákat alkotnak. Egyik oltóanyag sem tartalmaz élő biológiai anyagot, vagy vírus DNS-t, ezért fertőzést nem képesek kiváltani.

*A gyártó és a magyarországi hivatalos tájékoztatás alapján a 4 HPV típust tartalmazó Silgard vakcina magyarországi forgalmazása 2018. október 5-től megszűnik.

Minden fajta méhnyakráktól megvéd a vakcina?

A vakcina a méhnyakrák kialakulásának a veszélyét jelentősen csökkenti azáltal, hogy kivédi a 16, 18, 31, 33, 45, 52, 58-as HPV típusokkal való fertőzést. Ez az ismert 13 méhnyakrákot okozó HPV típus közül a 7 leggyakoribb.

Az oltóanyag tehát tartalmazza a méhnyakrák mintegy 70 %-ért felelős két leggyakoribb 16-os és 18-as HPV típust, valamint további öt típust. A hét típussal - az Európai Gyógyszerügynökség által kiadott alkalmazási előírat értelmében - az oltóanyag várhatóan védelmet nyújt a méhnyakrák megbetegedés 90%-áért felelős HPV-típusok ellen. Emellett a vakcina véd az egyéb nemi szervi és végbélnyílás környéki különböző daganatokat és rákmegelőző állapotokat okozó HPV típusok 75-95 %-a ellen, továbbá azon HPV-típusok ellen, amelyek a nemi szemölcsök kb. 90%-át okozzák.

A vakcina a HPV-fertőzés gyógyítására nem alkalmas. A védőoltás azoknál a lányoknál a leghatékonyabb, akik még nem fertőződtek meg HPV-vel. A vakcina a korábban HPV-fertőzésen átesett nőknél is alkalmazható a további fertőzések, illetve az újrafertőződés megelőzésére. A HPV további típusai is okozhatnak rákot, ezért fontos, hogy 25 éves kor felett a védőoltásban részesült nők is rendszeresen vegyenek részt méhnyak szűrővizsgálaton.

Mennyi ideig biztosít védelmet a HPV elleni vakcina?

Kutatások szerint azok, akik megkapják a HPV elleni vakcinát, magas szintű védeltséget élvezhetnek közel tíz éven keresztül, de várhatóan jóval tovább is. A hosszú távú védelem fennállásának időtartamát jelenleg is vizsgálják.

Kik kapják meg a védőoltást és hogyan?

A 2014-ben bevezetett HPV elleni önkéntes védőoltást azok a lányok kaphatják meg iskolai kampányoltás keretében, akik betöltötték a 12. életévüket és az általános iskola 7. osztályát a végzik. A vakcinát a felkarba adja be az iskolaorvos. Ahhoz, hogy a védelem kialakuljon, két oltásra van szükség 6 hónap különbséggel. A védőoltás beadása előtt HPV szűrővizsgálat nem szükséges.

Hogyan értesítik a szülőket a védőoltás lehetőségéről?

A HPV elleni védőoltással kapcsolatos tájékoztatás az iskolában a védőnő, illetve az iskolaorvos feladata. Az év első szülői értekezletén a szülők/gondviselők megkapják azt a beleegyező nyilatkozatot, melyet kitöltve és aláírva a megadott határidőig vissza kell juttatni az iskolába ahhoz, hogy gyermeke térítésmentes HPV elleni védőoltásban részesülhessen, és ezzel Ön megvédhesse lányát egy későbbi súlyos betegségtől.

Mi a helyzet akkor, ha a szülő kéri, de a lány nem akarja megkapni a HPV elleni védőoltást?

A HPV elleni védőoltás nem kötelező. Ha lánya nem szeretné beoltatni magát, akkor senki sem fogja erőszakkal erre kényszeríteni. Ugyanakkor fontos mérlegelni azokat az érveket, amelyek az egészség védelme, a betegség megelőzése mellett szólnak. A vakcina éveken keresztül jelentős védelmet nyújt a lányok számára a HPV-fertőzés következtében kialakuló méhnyakrák ellen. Ezért javasoljuk, hogy ha lányának kétségei vannak, akkor beszélgessen el a HPV-ről és a méhnyakrákról az iskolavédőnővel vagy az iskolaorvossal akár négy szemközt, akár szüleivel együtt, ahogy ő szeretné.

Mi a helyzet akkor, ha a gyermek szeretné megkapni a védőoltást, de szülei inkább ellene vannak?

Kiskorú önkéntes védőoltásokról a szülő/gondviselő dönt. Érdemes beszélnie lányával, hallgassa meg érveit! Konzultáljon az iskolavédőnővel és az iskolaorvossal is! Felkeresheti továbbá háziorvosát, illetve lánya gyermekorvosát, akik az Ön kérésére teljes körű tájékoztatást adnak, segítséget nyújtva a döntésben. Gondolja át: a két oltásból álló sorozatot az Ön lánya számára a 7. osztály során térítésmentesen biztosítja a magyar állam. Ez az oltás lehetőséget ad az Ön számára, hogy nagy eséllyel megvédje lányát egy daganatos megbetegedéstől.

Kell-e fizetni a HPV elleni védőoltásért?

A 2014 őszen bevezetett, és azóta minden évben felajánlott önkéntes HPV elleni védőoltási sorozat és annak beadatása a jogosultak számára térítésmentes. A költségeket a központi költségvetésből fedezik.

Miért fontos, hogy a lányok időben megkapják a védőoltást?

Az Európai Betegségmegelőzési és Járványügyi Központ (ECDC) ajánlása szerint a 9-15 éves korú lányok tartoznak a HPV vakcináció elsődleges célcsoportjába, a vakcina ugyanis a szexuálisan még nem aktív korosztályban a leghatékonyabb.

A HPV igen elterjedt, szexuális érintkezés útján könnyen átadható. Fontos, hogy a védelem még azelőtt kialakuljon, mielőtt a szexuális élet megkezdődne. Ezért szükséges a védőoltást a lányoknak fiatal tinédzser korban beadatni. Az időben beadott vakcina és 25 éves kor felett a rendszeres méhnyakszűrés együttesen nyújtja a lehető legteljesebb védelmet a méhnyakrák ellen.

Mi a helyzet akkor, ha egy lánynak már az oltás előtt volt szexuális kapcsolata, és esetlegesen megfertőződhetett humán papillomavírussal?

Ha egy lány már szexuálisan aktív, akkor megvan annak a lehetősége, hogy megfertőződött a HPV valamelyik típusával. Azonban egyáltalán nem biztos, hogy azoknak a típusoknak valamelyike fertőzte meg, amelyek a méhnyakrák kialakulásáért a leggyakrabban felelősek, valamint egyáltalán nem biztos, hogy a fertőzés tartóssá válik. Ezért neki is érdemes beadatni az oltást, hiszen az még így is megvédheti őt a méhnyakrák kialakulásától.

A fiúknak miért nem ajánlják fel a térítésmentes védőoltás lehetőségét?

A hazánkban bevezetett HPV elleni védőoltás elsődleges célja a méhnyakrák megelőzése. Férfiak körében ez a betegség nem fordul elő. Ha minden lányt megvédünk a méhnyakrákot okozó HPV típusoktól, akkor eleve kevesebb ilyen vírus fog cirkulálni a népesség körében. Ebből következően pedig a fiúknak is kisebb lesz az esélyük arra, hogy ezekkel a HPV-típusokkal találkozzanak, megfertőződjenek, és azt esetlegesen továbbadják.

Ismerősöm korábban három dózisban kapta meg a HPV elleni védőoltást. Most miért van csak kettő?

Kutatások bizonyították, hogy a méhnyakrák kialakulása ellen a 15 éven aluliak körében a HPV vakcina két dózisa is megfelelő védelmet nyújt. A 9-14 éves lányok körében a két dózissal álló sorozat az oltásokat 5-13 hónap különbséggel beadva ugyanolyan védelmet biztosít, mint a három oltásból álló sorozat az első oltás idején már 15. életévüket betöltötték körében.

A HPV ellen egy három oltásból álló sorozatot kezdtem el korábban, és már megkaptam kettőt. Szükségem van a harmadik oltásra?

Ha a védőoltást a három dózissal álló sorozattal kezdték el, azt az előírt oltási időpontokban be kell fejezni, mert a megfelelő védelem kialakulásához szükség van a harmadik védőoltásra is. Ha ezzel kapcsolatban további kérdés merül fel, feltétlenül konzultáljon kezelő- vagy oltóorvosával, aki az életkor és a korábbi oltások időpontja alapján további személyre szabott tájékoztatást tud adni.

Mi történik akkor, ha éppen aznap beteg a gyermek, amikor az iskolai kampányoltásra sor kerül?

Amennyiben Ön a nyilatkozat kitöltésével és beküldésével írásban beleegyezett az oltásba, a gyermekének joga van arra, hogy a 7. osztály végzése során HPV elleni védőoltásban részesüljön. Az iskolaorvos és az iskolavédőnő segíteni fog abban, hogy az oltás beadására egy másik, megfelelő időpontot találjanak. Az oltásra azonban mielőbb sort kell keríteni, mert nagyon fontos, hogy a megfelelő védelem kialakulásához mindkét adag vakcina beadására sor kerüljön, és a második oltás is a 7. osztály folyamán, még a tanév vége előtt megtörténjen.

Gyermekem egyházi / alapítványi / magán forrásból fenntartott iskolában tanul. Számára is térítésmentes lesz a HPV elleni védőoltás?

Igen. A térítésmentes HPV elleni védőoltásra minden olyan leány jogosult, aki betöltötte a 12. életévét és az általános iskola 7. osztályát végzi. Ez független attól, hogy ki a fenntartója annak az intézménynek, amelyikbe jár.

Vannak-e a védőoltásnak mellékhatásai?

Az oltóanyagok biztonságosak. Nem tartalmaznak sem élő vírust, amely szaporodhatna a szervezetben, sem genetikai anyagot, amelyek a sejtekbe beépülve megváltoztathatnák annak működését. Egyik oltóanyag sem képes fertőzést kiváltani.

A méhnyakrák elleni oltóanyagokkal már több millió nőt oltottak be világszerte. A leggyakoribb mellékhatás, amelyet a klinikai vizsgálatok kimutattak a HPV elleni

védőoltással kapcsolatban az oltás helyén fellépő enyhe duzzanat, bőrpír, műlő fájdalom, esetleg fejfájás volt. Az esetek kevesebb, mint 10, de több mint 1 százalékában figyeltek meg szédülést, hányingert, valamint az injekció beadási helyén viszketést, helyi bevérzést. Fontos hangsúlyozni, hogy a védőoltással járó esetleges kellemetlenség jóval kisebb kockázatot jelent, mint amit a védőoltás hiányában esetlegesen kialakuló rákos megbetegedés jelenthet.

Okozhat-e méhnyakrákot az oltás?

A védőoltás semmilyen körülmények között nem okozhat méhnyakrákot.

Milyen eszközökkel tévesztik meg az embereket az oltásellenes nézeteket valló csoportok?

Fontos rávilágítani, hogy a védőoltások beadását ellenzők tábora nem megalapozott, sokszor rosszindulatúan manipulált, máskor hamis információkra, adatokra hivatkozik. Rendszerint forrás megjelölése nélkül „idéznek” kétes vizsgálatoknak az eredményeit. Nem mutatják be a fertőző betegségek következtében fellépő lehetséges súlyos egészségkárosodásokat, hanem azokat inkább enyhe, ártalmatlan betegségeknek igyekeznek beállítani, és így próbálják meg a közvéleményt befolyásolni. A tudomány mai állása szerint a védőoltások forradalmi változásokat idéztek elő a fertőző betegségek elleni küzdelemben: hatásukra számos fertőző betegséget sikerült szinte teljesen visszaszorítani. Tény, hogy az oltások előnyei egyértelműen és messze meghaladják az általuk esetlegesen okozott, jellemzően enyhe oltási reakciók kockázatát. Fontos tudni, hogy a védőoltások segítségével számos, akár halálos kimenetelű, illetve súlyos szövődménnyel járó betegséget sikerül megelőzni, és gyakorlatilag teljesen száműzni Magyarországról.

Vannak, akik állítják, hogy összefüggés van a védőoltások és az allergiás megbetegedések között. Ők miért tévednek?

A témával összefüggésben 2003 és 2006 között Németországban végeztek el egy nagyszabású kutatást. Ennek során 20 millió adatot (kérdőív, vér- és vizeletvizsgálatok eredményei) dolgoztak fel. A vizsgálat eredményeiből azt a következtetést vonták le, hogy nincs különbség az oltottak és oltatlanok allergiára való hajlama között.

Mi a helyzet azokkal a lányokkal, akik allergiásak, esetleg más megbetegedésben szenvednek? Ők is megkaphatják a HPV elleni védőoltást?

Igen. Az ételallergia, az asztma, az ekcéma, a szénanátha és más allergiás megbetegedések általában nem jelentenek akadályt. Ha bármilyen kétség merül fel ezzel kapcsolatban, érdemes megkérdezni az iskola-, illetve a kezelőorvost.

Mi a helyzet azoknál a lányoknál, akik folyamatosan olyan kezelésben részesülnek, amely szervezetük immunrendszerét, védekezőképességét gyengíti?

Azok a lányok is megkaphatják a védőoltást, akik immunterápiás kezelésben részesülnek, ám a védőoltás náluk nem feltétlenül fogja kifejteni teljes mértékben a védőhatását.

Más gyógyszer hatását befolyásolja-e a védőoltás?

Nincs bizonyíték arra vonatkozólag, hogy a HPV elleni vakcina bármilyen más gyógyszer hatását befolyásolná, illetve csökkentené.

Megkaptam a HPV elleni védőoltást. Kell-e mennem később méhnyakszűrésre?

Javasoljuk minden 25 éven felüli nő számára, hogy rendszeresen keresse fel nőgyógyászát, vagy a védőnőt, és vegyen részt szervezett méhnyakszűrésen akkor is, ha HPV elleni védőoltásban részesült. A védőoltás ugyanis a humán papillomavírusnak csak bizonyos típusai által előidézett fertőzések ellen véd. Ritkán ugyan, de olyan HPV-típusok is okozhatnak rákos megbetegedést, amelyek ellen nem nyújt védelmet a védőoltás. A szűrés azért fontos, hogy időben felismerjük, ha a fertőzés következtében kóros folyamat indult el a méhnyak területén. A kezelés időben történő megkezdése nagymértékben garantálja annak sikerét.

Kiknek javasolt a szűrés?

A 26-65 éves korú nők számára javasolt, hogy háromévente vegyenek részt szervezett népegészségügyi méhnyakszűrésen. Ez a vizsgálat a társadalombiztosítási jogviszonnyal rendelkezők számára ingyenes. A vizsgálat a méhnyakról történő sejtkenet vételéből, valamint a levett minta laboratóriumi vizsgálatából áll, és fájdalommentes. A vizsgálat célja a vírus okozta sejtváltozások, illetve a rákmegelőző állapot minél korábban történő felismerése. A méhnyak sejtjeiben végbemenő rákképződés általában igen hosszú folyamat, így a rendszeres szűrés bizonyítottan eredményes módja a megelőzésnek.

Hogyan előzhetem meg a HPV-fertőzést, a méhnyakrák kialakulását?

A HPV-vel való fertőződés, illetve a méhnyakrák kockázata csökkenthető HPV elleni védőoltással, rendszeres méhnyakszűréssel, továbbá a nem túl korai életkorban megkezdett, felelősségteljes szexuális élettel.

Van-e értelme felnőttkorban kérni a HPV elleni védőoltást?

Igen, mert az onkogén (a rák képződését elősegítő) HPV-fertőzés veszélyének a nők minden életkorban ki lehetnek téve. A HPV sokáig jelen lehet a szervezetben, de az esetek nagy részében az immunrendszer legyőzi a vírust, amely eltűnik a szervezetből. Újrafertőződés azonban bármikor bekövetkezhet. A HPV-fertőzés hosszú távú káros következményeit hatékonyan kivédi a védőoltás. Új HPV-fertőzés bármilyen életkorban előfordulhat, ugyanakkor a fiatal nők körében a leggyakoribb. A legcélszerűbb a szexuális élet kezdete előtt megszerezni a védettséget, de későbbi életkorban sem felesleges, és hátránnyal vagy kockázattal sem jár.

Hogyan szerezhetek bővebb információt a HPV elleni védőoltásról, illetve a méhnyakrákról?

A védőoltással kapcsolatos információkért bátran keresse az iskolavédőnőt és az iskolaorvost. Emellett felkeresheti háziorvosát, családja gyermekorvosát és az Önhöz legközelebbi védőoltási tanácsadót is.